

2022_Anul AGÂRBICEANU (XLII):

orizontul parohiei Bucium și tentația romanului?

- rîvna parohului se luptă cu mizeria ...! - viața politică nu-i rămîne nici ea străină?

Lumea este curată și necoruptă dinaintea invaziei
răului sub forma patimii pentru aur!

preot dr. **Vasile Bora**

Arhanghelii

**Biserica
din
Bucium Șasa**

orizont luminos de stabilitate?

Adevărata fericire e în noi înșine!
pe urmele lui Ion Agârbiceanu

Anul Agârbiceanu
Anul tinerilor oțeliți!

șagunism - tribunism

2022 2022

La „Colocviile literare” din Cenade (30 septembrie 2022), m-am întrebat retoric de ce nu s-ar organiza o ediție cu toți cei care au studiat opera marelui prozator - doctori în domeniu -, dezbateră comunicărilor acestora putând constitui o punere în valoare inedită a patrimoniului imaterial, reprezentat de omul Ion Agârbiceanu și scrierile sale. Părintele dr. Vasile Bora a fost prezent recent la vernisajul maestrului Mircea Ignat, cu ocazia aniversării frumoasei vârste de 70 de ani ai artistului sibian (6 octombrie). Aici, am realizat cât de apreciat și iubit este părintele, fiind înconjurat de prieteni și asaltat de întrebări și chestiuni diverse. De la domnia sa am aflat că pasiunea pentru opera agârbiceană l-a catalizat să înființeze o **Fundație „Ion Agârbiceanu”** (în 1997), recunoscând că pașii făcuți – până în prezent - sunt prea mici pentru promovarea marelui înaintaș.

Mi-am dorit să-i cunosc opinia despre evoluția comunei Bucium, descoperită în perioada când a păstorit parohia comunei (1995-1998) și despre locurile în care preotul Ion Agârbiceanu a făcut primii pași în slujba credincioșilor greco-catolici. Nu am reușit, trebuind să mă limitez la opiniile din lucrarea de doctorat cu tema „**Ion Agârbiceanu și Proza Ardeleană**”. Reproducem selectiv din cap. „**Paradigma valorilor morale – un itinerar posibil**”: «Romanul „Arhanghelii” cuprinde în coordonatele sale narrative o lume originară, veche, dreaptă și curată. Toposul este unul creștin. Ceea ce s-ar putea

pune în discuție la un moment dat este ideea că acest topos de coloratură creștină poate fi exclusiv creația artificială a punctului de vedere esențial creștin al autorului. Substratul și preistoria lumii în romanul lui Agârbiceanu conține toate ingredientele acelu **orizont luminos de stabilitate. Lumea este curată și necoruptă dinaintea invaziei răului sub forma patimii pentru aur**, pe când oamenii se ocupau cu cultivarea pământului și a grădinilor din jurul caselor. Atunci creșteau vite și făceau fân, se îmbrăcau cu haine țesute în casă și **prețuiau tot ce aveau ca dar de la Cel care le orânduiește pe toate. Duhul sacru al sărbătorii care orânduiește** secvențele narative din roman, le arată adevărata valoare punându-le în evidență. **Autorul este critic față de instituțiile laice:** notăreșia este o intruziune în lumea aceea, **primăria este golită de conținut** și nu este așa cum ar fi trebuit să fie o autoritate emanând din voința și puterea comunității. În plan strict civil, oamenii descriși în roman depind în cea mai mare măsură de mina care le asigură veniturile nesferat de mari. Altfel, cum aminteam mai sus, pulsul vieții comunitare este animat și reglat de duhul sărbătorilor cu funcțiile însă pe care, de exemplu, dansul colectiv și hora le-au avut în lumea veche, patriarhală. De fapt, lumea din roman este un fragment de lume care capătă valențe autonome, ea însăși această lume, acest microsistem capătă substanță, conținutul unei lumi întregi, a unui macrosistem. **Lumea din Văleni** era o lume patriarhală în care oamenii trăiau, inițial, drept și netulburați, în comerțul lor firesc cu natura săracă dar măreață, **viața era o supraviețuire** în așteptarea acelei autorități, manifestată evident printr-o paradigmă, care să-i dea un sens. **Era o lume care își căuta făgașul firesc al unei existențe plenare.** În acest orizont de așteptare se profilează din ce în ce mai puternică și mai dominatoare, figura lui Iosif Rodean, notarul Vălenilor. **Arhanghelii** întrețin la început speranța în protecția divină asupra resurselor de aur. Iosif Rodean, în acest sens, mobilizează și organizează comunitatea devenind conducătorul dar și simbolul acestui noroc fabulos. Este evident, de așteptat, ca despre acest personaj să se vorbească în critica literară în termeni sociologici. Personajul lui Agârbiceanu este relaționat cu mari acumulatori de capital și averi din romanele engleze și franceze ale veacului al XIX-lea (...).

La peste un secol de la apariția romanului „**Arhanghelii**” mă întreb dacă generațiile contemporane au înțeles lupta pentru putere și avere, acest roman fiind emblematic pentru tot ceea ce înseamnă modul în care goana după aur (și nu numai) afectează relațiile de familie: căsătorii realizate din interes, vânatoare de zestre, traiul îmbelșugat și parazitar și o viață de risipă și huzur, lipsită de grija aproapelui. Mutilarea sufletelor, măcinate de grija administrării averii este reală, uitând că învățăturile creștine ne spun că adevăratele valori spirituale sunt superioare celor materiale și „**Adevărata fericire e în noi înșine!**”

Aprofundând această lucrare de doctorat, gândul mă duce la „**Lupta pentru Roșia Montană - PEISAJUL CULTURAL versus INDUSTRIA MINIERĂ**”, renumita comună fiind situată în peisajul montan, cunoscut sub denumirea de „**Quadrilateral Auriferous - Cadrilateralul Aurifer**”. Aici s-a dezvoltat cel mai extins și mai divers complex tehnic antic subteran de exploatare a aurului din lume, în prezent Sit inclus pe Lista Patrimoniului Mondial UNESCO. O bătălie a fost câștigată pe jumătate, „**Peisajul minier de la Roșia Montană**” fiind înscris concomitent și în **Lista Patrimoniului Mondial în Pericol**, din cauza planurilor de a relua exploatarea minieră în zonă. Ne putem întreba retoric: **avem ce învăța de la înaintașii noștri și scrierile lor?**

În cap. „**Tentația romanului**” (din Monografia „Ion Agârbiceanu”), istoricul literar Mircea Zăciu prezintă situația din parohia satului Bucium (1906-1910): «Orizontul parohiei de la Bucium nu era nici el favorabil unei amplificări a creației, în substanța ei. Corespondența oficială cu „tractul” protopopes de la

Roșia ni-l arată absorbit de mărunțișuri confesionale, dispense felurite pentru enoriașii aflați în culpe mai mari ori mai mărunte: un botez întârziat, o căsnicie stricată din pricină că nevasta era o „păcătoasă publică”, un divorț oprit de canoane etc, etc. Grafia e grăbită, tot mai neglijentă, o absență de la un sinod, aducându-i probabil aspre admonestări, e pricină de disculpare pe ton iritat. Scriitorul încerca să se desprindă din acest mediu primejdios, fiindcă-i absorbea anii rodnici, elanurile, îl demoraliza. **Parohia continuă să fie dintre cele mai sărace.** Un „inventar” al averii școlii aparținătoare, întocmit de Agârbiceanu la „20 Faur 1907” e un document cutremurător: „Cinci mese; un pat; o canapea cu scânduri; un dulap pentru veșminte; un blidar; cinci scaune cu spate și o laviță; zece bănci de fer a 3 locuri și 20 de lemna a 3 locuri; două table; două globuri terestre; două cuptoare de fier în sale; două cuiere în sale; două icoane în sale; bile pentru mașina de calculate; un firez mare”. **„Rîvna” parohului se luptă cu mizeria și face eforturi disperate de „luminare”.** Se ocupă de școală, de „reuniunea femeilor române”, de bibliotecă, aducând cărți de Eminescu, Bolintineanu, Alecsandri, Gr. Alexandrescu, Odobescu, Caragiale, Anton Pann, Iorga, Sandu-Aldea, Ciura, Sadoveanu, Gîrleanu ș.a. În 1907 nota cu umilă satisfacție că s-au împrumutat în ultimul an 702 volume. Dar toate aceste eforturi disproporționate îl copleșesc. Greutățile familiale se ivesc și ele. Venitul prea mic (33 coroane) îl determină să ia un post suplimentar, la o mică bancă locală: „Detunata” institut de credit și economii, societate pe acții în Bucium. În 1907 i se naște primul băiat, **Ioan Gheorghe**; în 1908, al doilea, tot la Bucium-Șasa, **Nicolae**. Ceilalți doi copii se vor naște în Orlat (**Tudor** în 1911 și **Maria Magdalena** în 1913). Într-o scrisoare către Ilie Dăianu, din 1908, când trimitea la „Răvașul” foiletoanele intitulate „Ceasuri de dimineața”, i se plînge că nu prea are liniște. Noul născut „strigă tare”, îi lipsește „tihna”. **Viața politică nu-i rămîne nici ea străină».**

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/actualitate/2022-anul-agarbiceanu-xlii-orizontul-parohiei-bucium-si-tentatia-romanului-rivna-parohului-se-lupta-cu-mizeria--viata-politica-nu-i-ramine-nici-ea-straina-166759.html>

The screenshot shows a web browser displaying a news article on the Tribuna.ro website. The browser's address bar shows the URL: [tribuna.ro/stiri/actualitate/2022-anul-agarbiceanu-xlii-orizontul-parohiei-bucium-si-tentatia-romanului-rivna-parohului-se-lupta-cu-mizeria--viata-politica-nu-i-ramine-nici-ea-straina-166759.html](https://www.tribuna.ro/stiri/actualitate/2022-anul-agarbiceanu-xlii-orizontul-parohiei-bucium-si-tentatia-romanului-rivna-parohului-se-lupta-cu-mizeria--viata-politica-nu-i-ramine-nici-ea-straina-166759.html). The website header features the Tribuna logo with the tagline "Dintotdeauna pentru totdeauna!" and a banner for the "ASTRA FILM SIBIU INTERNATIONAL FILM FESTIVAL 2022" running from October 9 to 16. A red navigation bar contains menu items: Eveniment, Actualitate, Stiri de pe strada mea, Sport, Cultura, Sanatate, Timp liber, Tribuna femeilor, and Descopera lumea. The article title is "2022-Anul Agârbiceanu (XLII): orizontul parohiei Bucium și tentația romanului? - rîvna parohului se luptă cu mizeria ...! - viața politică nu-i rămîne nici ea străină?". The author is Marius HALMAGHI, published on 16.10.2022 at 19:08, with 180 views and 0 comments. A small image of a storefront is visible on the right side of the article preview.

În: *Tribuna*, 16 octombrie 2022